

УДК 330.341

DOI: <https://doi.org/10.32840/2522-4263/2021-2-14>**Вороніна А.В.***кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри менеджменту організацій і адміністрування
Дніпровського державного технічного університету***Писаревський Б.І.***аспірант кафедри фінансів та обліку
Дніпровського державного технічного університету***Voronina Alevtyna***Candidate of Sciences (Economics), Associate Professor,
Associate Professor of the Department
of Management of Organizations and Administration
Dniprovsky State Technical University***Pysarevskiy Bohdan***Postgraduate student of the Department of Finance and Accounting
Dniprovsky State Technical University*

ФОРМУВАННЯ КОНЦЕПТУАЛЬНИХ ЗАСАД УПРАВЛІННЯ ДІЯЛЬНІСТЮ ДОМОГОСПОДАРСТВ

FORMATION OF CONCEPTUAL FUNDAMENTALS OF HOUSEHOLD MANAGEMENT

АНОТАЦІЯ

У статті проаналізовано основні показники, які характеризують стан та розвиток домогосподарств. Надано визначення господарської діяльності домогосподарства, у контексті якого проаналізовано економічні функції, котрі воно виконує. Досліджено основні складники господарської діяльності, розуміння яких забезпечить прийняття ефективних управлінських рішень домогосподарствами. До основних складників віднесено правову, виробничу, маркетингову, комерційну, фінансову, інфраструктурну та інвестиційну діяльність. Установлено зовнішні та внутрішні чинники впливу на діяльність домогосподарства. Визначено концептуальні засади управління діяльністю домогосподарств: мету, завдання, принципи та функції. Установлено, що взаємозв'язок усіх елементів концептуальної основи у їх використанні в практичній діяльності з урахуванням норм державного регулювання забезпечить прийняття ефективних управлінських рішень, які сприятимуть зростанню доходів домогосподарств та їхньої ролі як суб'єкта ринкової економіки.

Ключові слова: домогосподарство, управління, господарська діяльність, управлінські рішення, завдання, функції, принципи.

АННОТАЦИЯ

В статье проанализированы основные показатели, характеризующие состояние и развитие домохозяйств. Дано определение хозяйственной деятельности домохозяйства, в контексте которого проанализированы экономические функции, которые оно выполняет. Исследованы основные составляющие хозяйственной деятельности, понимание которых обеспечит принятие эффективных управленческих решений домохозяйствами. К основным составляющим отнесены правовая, производственная, маркетинговая, коммерческая, финансовая, инфраструктурная и инвестиционная деятельность. Установлены внешние и внутренние факторы влияния на деятельность домохозяйства. Определены концептуальные основы управления деятельностью домохозяйств: цели, задачи, принципы и функции. Установлено, что взаимосвязь всех элементов концептуальной основы в их использовании в практической деятельности с учетом норм государственного регулирования обеспечит принятие эффективных управленческих решений, которые будут способствовать увеличению

доходов домохозяйств, а также их роли как субъекта рыночной экономики.

Ключевые слова: домохозяйство, управление, хозяйственная деятельность, управленческие решения, задачи, функции, принципы.

ANNOTATION

The purpose of writing the article is to determine the conceptual foundations of household management, the practical implementation of which will help increase their role and importance in the socio-economic development of the state and society. The main indicators, that characterize the state and development of households, were reviewed and analyzed in the article. The definition of economic activity of a household is given, in the context of which the economic functions it performs are analyzed. It is established that the economic activity of the household is realized through the functions of production, consumption, savings and investment. The main components of economic activity are studied, the understanding of which will ensure the adoption of effective management decisions by households. The main components include legal, production, marketing, commercial, financial, infrastructure and investment activities. External and internal factors, influencing the activity of the household, are established. External factors include conditions that do not depend or weakly depend on the actions and decisions of households. Internal factors are divided into macroeconomic (household size, turnover of household funds, the degree of their depreciation and the potential for renewal) and microeconomic (level of education, age, number of household members, level of employment and efficiency). The conceptual bases of household activity management are defined: the purpose, tasks, principles and functions. It is indicated that the purpose of household management determining the future state of the household is aimed. The principles of management include: purposefulness, consideration of needs and interests, dynamic balance, efficiency, activation, interdependence. The functions of household management, which include planning, organization, motivation, analysis and control, are defined. It is established that the relationship of all elements of the conceptual framework in their use in practice, taking into account the rules of state regulation will ensure effective management decisions that will increase household income and, consequently, their well-being.

Key words: household, management, economic activity, management decisions, tasks, functions, principles.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Одними з важливих суб'єктів економічної діяльності в сучасних умовах ринкової економіки є домогосподарства. Оскільки домогосподарства є самостійними економічними суб'єктами, їхня діяльність спрямована на забезпечення економіки факторами виробництва, здійснення витрат грошових коштів для споживання товарів та послуг, формування заощаджень для забезпечення своїх потреб. У цих умовах вони мають вирішувати проблеми, завдання, ставити цілі та здійснювати пошук джерел для їх досягнення. Сучасний економічний простір, в якому функціонують домогосподарства, характеризується нестабільністю соціального середовища, позаадресною державною підтримкою домогосподарств, що потребує прийняття ними своєчасних та доцільних управлінських рішень щодо визначення векторів свого розвитку. Усі рішення домогосподарства приймають самостійно, що зумовлює необхідність використання ними у своїй діяльності чітких принципів управління.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми і на які спираються автори. Аналіз сутності та статусу домогосподарств, формування їхніх доходів та витрат, їхньої ролі у ринковій економіці були предметом дослідження вітчизняних та зарубіжних науковців. Сутність домогосподарств досліджувалася такими представниками різних шкіл політекономії, як Ф. Кене, А. Сміт, Ж.Б. Сей (класична політекономія), К. Бюхер (історична школа), Г. Беккер, Дж. Мінсер, К. Ланкастер, Т. Шульц, Р. Евенсон, Дж. Колдуел (неокласична економічна теорія), Т. Веблен, У. Гамільтон, Дж. Клар (традиційна інституціональна теорія), Р. Поллан, Д. Норт, Ф. Найт (теорія неінституціоналізму).

Особливості поведінки домогосподарств, які виступають як інститут та економічний суб'єкт, вивчалися такими вітчизняними та зарубіжними дослідниками, як В.М. Жеребін [1], С.В. Засанська [2], Н.О. Іванова [3], Т.О. Кізіма [7], Б.В. Корнійчук [4], А.Н. Романов [1], В.Г. Федоренко [5], М.М. Хайкін [6], С.І. Юрій [7]. Разом із тим потребують подальших досліджень питання управління діяльністю домогосподарств, вирішення яких дасть змогу сформулювати концептуальні засади менеджменту домогосподарств у ринкових умовах.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є визначення концептуальних засад управління діяльністю домогосподарств, практична реалізація яких сприятиме зростанню їхньої ролі та значення у соціально-економічному розвитку держави і суспільства.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Відповідно до Закону України «Про Всеукраїнський перепис населення», домогосподарства – це сукупність осіб, які спільно про-

живають в одному житловому приміщенні або його частині, забезпечують себе всім необхідним для життя, ведуть спільне господарство, повністю або частково об'єднують та витрачають кошти. Ці особи можуть перебувати у родинних стосунках або стосунках сваяцтва, не перебувати у будь-яких із цих стосунків [8]. Основні показники, що характеризують структуру сукупних ресурсів і витрат домогосподарств, а також їх динаміку за період 2015–2019 рр. наведено в табл. 1, 2.

Дані табл. 1 свідчать, що сукупні ресурси у середньому за місяць у розрахунку на одне домогосподарство у 2019 р. зросли на 6 886,8 грн порівняно з 2015 р. Зростання сукупних ресурсів відбувалося за рахунок підвищення оплати праці та пенсійних виплат, а також зростання доходів від підприємницької діяльності. У структурі сукупних ресурсів домогосподарств грошові доходи займають у 2019 р. 92%, що на 2,6% більше порівняно з 2015 р. Слід відзначити, що у структурі грошових доходів домогосподарств найбільшу питому вагу займає оплата праці – від 47,2% у 2015 р. до 57,3% у 2019 р. Водночас доходи від підприємницької діяльності становили 5,5% у 2015 р. та 6,5% у 2019 р. Питома вага заробітної плати у структурі грошових доходів за аналізований період зросла більше ніж на 10%, тоді як частка доходів від підприємницької діяльності – лише на 1%. Це означає, що лише мінімальна група домогосподарств бере на себе економічну відповідальність за свої рішення.

Зростання доходів домогосподарств вплинуло на ріст сукупних витрат у середньому за місяць у розрахунку на одне домогосподарство у 2019 р. на 4 718,2 грн, що становить 95,28% порівняно з 2015 р. (табл. 2). Споживчі сукупні витрати у структурі загальних витрат становлять у 2019 р. 91,3%, що менше на 1,6% порівняно з 2015 р. Значну питому вагу у складі споживчих сукупних витрат протягом аналізованого періоду мають продукти харчування: від 53,1% у 2015 р. до 46,6% у 2019 р. Водночас спостерігаємо дуже малу частку витрат на охорону здоров'я – від 3,7% до 4,1%, на відпочинок і культуру – від 1,5% до 1,6%, на освіту – 1,1%. Аналіз стану домогосподарств дає змогу зробити висновок про значну економічну залежність від держави. Економічна самостійність домогосподарств можлива за умови прийняття відповідальності за власні рішення.

Домогосподарство необхідно розглядати як систему, яка має свої особливості в управлінні його господарською діяльністю. Господарську діяльність домогосподарств слід визначити на основі норм Господарського кодексу, згідно з яким господарська діяльність – це діяльність суб'єктів господарювання у сфері суспільного виробництва, спрямована на виготовлення та реалізацію продукції, виконання робіт чи надання послуг вартісного характеру, що мають цільову визначеність [10]. Зважаючи на це, гос-

Таблиця 1

Структура сукупних ресурсів домогосподарств

Показник	2015 рік	2016 рік	2017 рік	2018 рік	2019 рік
1. Сукупні ресурси в середньому за місяць у розрахунку на одне домогосподарство, грн	5231,7	6238,8	8165,2	9904,1	12118,5
2. Сукупні ресурси домогосподарств, %	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
2.1. Грошові доходи, %	89,4	86,0	87,5	89,9	92,0
- оплата праці	47,2	46,7	52,4	54,5	57,3
- доходи від підприємницької діяльності та само зайнятості	5,5	5,2	4,4	6,0	6,5
- доходи від продажу сільськогосподарської продукції	3,4	2,9	3,0	2,5	2,4
- пенсії, стипендії, соціальні допомоги, надані готівкою	25,2	23,1	20,2	19,9	19,2
- грошова допомога від родичів, інших осіб та інші грошові доходи	8,1	8,1	7,5	7,0	6,6
2.2. Вартість спожитої продукції, отриманої з особистого підсобного господарства та від самозаготівель, %	5,1	4,8	4,0	3,8	3,6
2.3. Пільги та субсидії безготівкові на оплату житлово-комунальних послуг, електроенергії, палива, %	1,3	4,7	4,7	2,8	0,7
2.4. Пільги безготівкові на оплату товарів та послуг з охорони здоров'я, туристичних послуг, путівок на бази відпочинку тощо, на оплату послуг транспорту, зв'язку, %	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4
2.5. Інші надходження, %	3,8	4,1	3,4	3,1	3,3

Джерело: складено за [9]

Таблиця 2

Структура сукупних витрат домогосподарств

Показник	2015 рік	2016 рік	2017 рік	2018 рік	2019 рік
1. Сукупні витрати в середньому за місяць у розрахунку на одне домогосподарство, грн	4952,0	5720,4	7139,4	8308,6	9670,2
2. Сукупні витрати домогосподарств, %	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
2.1. Споживчі сукупні витрати, %	92,9	93,2	92,9	92,0	91,3
2.1.1. Продукти харчування та безалкогольні напої	53,1	49,8	47,9	47,7	46,6
2.1.2. Алкогольні напої, тютюнові вироби	3,3	2,9	3,1	3,4	3,2
2.1.3. Непродовольчі товари та послуги, у т. ч.	36,5	40,5	41,9	40,9	41,5
- одяг і взуття	5,7	5,6	5,5	5,4	5,5
- житло, вода, електроенергія, газ та інші види палива	11,7	16,0	17,0	15,2	14,6
- предмети домашнього вжитку, побутова техніка та поточне утримання житла	2,0	1,7	2,0	2,1	1,8
- охорона здоров'я	3,7	4,2	3,8	4,0	4,1
- транспорт	3,7	3,6	3,7	3,7	4,8
- зв'язок	2,4	2,3	2,4	2,6	2,8
- відпочинок і культура	1,5	1,4	1,6	1,8	1,6
- освіта	1,1	1,0	1,1	1,0	1,1
- ресторани та готелі	2,0	2,2	2,3	2,4	2,6
- різні товари і послуги	2,7	2,5	2,5	2,7	2,6
2.2. Неспоживчі сукупні витрати, %	7,1	6,8	7,1	8,0	8,7

Джерело: складено за [9]

подарська діяльність домогосподарств – це діяльність домогосподарства, спрямована на реалізацію економічних функцій: виробництва, споживання, заощадження та інвестування.

Важливою функцією домогосподарства є виробнича, яка реалізується через його господарську діяльність. Ця діяльність пов'язана з тим, що саме в межах домогосподарства формуються матеріально-економічна основа, яка забезпечує можливості для споживання членами домогосподарства. Необхідною умовою функціонування ринкового механізму є також виконання домогосподарствами і функції спо-

живання, яка полягає у витрачання отриманих доходів, що впливає на формування сукупного попиту на товари та послуги. Функція споживання має тісний взаємозв'язок із функцією заощадження, яка може бути реалізована тільки тоді, коли доходи домогосподарства перевищують витрати. Заощадження можуть виникати у разі, коли відбувається збільшення доходів за того ж витрачання, що було й до збільшення доходів, або ж коли витрати ресурсів зменшуються (економія доходів домогосподарств) за тієї самої величини доходів. Заощадження домогосподарств за певної державної підтримки

можуть стати одним із джерел внутрішніх інвестиційних ресурсів на макrorівні. Відповідно, за цих умов домогосподарства виконують функцію інвестування.

Для прийняття ефективних управлінських рішень, спрямованих на зростання доходів домогосподарства і, як наслідок, зростання рівня соціального складника держави, зокрема добробуту населення, господарська діяльність домогосподарства має бути чітко структурована. Складники господарської діяльності домогосподарства включають: правову, виробничу, маркетингову, комерційну, фінансову, інфраструктурну, інвестиційну [6, с. 36].

Домогосподарства та їхні члени беруть участь в укладанні різноманітних контрактів та договорів у сфері господарської діяльності, що є основою їхньої правової діяльності. Це потребує виважених рішень, які в майбутньому матимуть вплив на стан домогосподарства та його господарської діяльності. Правову діяльність домогосподарства можуть здійснювати самостійно або користуватися послугами спеціалізованих фірм чи осіб.

Виробничий складник діяльності домогосподарства передбачає діяльність зі створення продукції, робіт, послуг. За цих умов виникає необхідність прийняття рішень щодо постачання того чи іншого продукту, який виробляється на ринок, що зумовлює перетворення його на товар.

Маркетинговий складник діяльності домогосподарства включає діяльність з управління попитом на продукт, що виробляється домогосподарством. Ця діяльність взаємопов'язана з іншими складниками господарської діяльності домогосподарства. Домогосподарство є одночасно і споживачем, і постачальником матеріальних та нематеріальних благ, що зумовлює необхідність правильно ними розпоряджатися з урахуванням своїх інтересів на основі прийняття управлінських рішень.

Одним із важливих складників діяльності домогосподарства є фінансова діяльність, яка включає сукупність економічних відносин із приводу формування, руху і використання грошових коштів домогосподарств у процесі їх кругообігу. Фінансові взаємовідносини домогосподарств охоплюють відносини з різними економічними суб'єктами – резидентами і нерезидентами різних галузей і секторів економіки. Із метою зростання доходів і раціонального їх використання домогосподарства повинні приймати управлінські рішення щодо формування та витрат свого бюджету.

Важливу роль у забезпеченні добробуту домогосподарства відіграє й інфраструктурний складник, який має вплив на здійснення ними виробничої діяльності. Інфраструктура домогосподарства включає сукупність матеріально-технічних ресурсів (рухоме і нерухоме майно), які беруть участь у створенні членами домогосподарства кінцевого продукту внутрішнього споживання або створюють умови для цього.

В умовах коли доходи домогосподарства перевищують витрати, може йтися і про інвестиційну діяльність, яку здійснюють домогосподарства. Інвестиційний складник діяльності передбачає процес вкладення домогосподарством будь-яких активів у певну сферу з метою отримання ефекту [6, с. 38]. Тут важливо правильно прийняти рішення щодо напряму таких інвестицій. Це можуть бути інвестиції як у людський капітал (освіта, здоров'я, культура), так і в розвиток господарської діяльності домогосподарств. Прийняття інвестиційних рішень домогосподарством є складним процесом, який включає такі етапи: визначення мети і завдань діяльності домогосподарств; формування інвестиційної стратегії діяльності; формування інвестиційної політики; прийняття інвестиційних рішень [6, с. 38].

Отже, домогосподарство можна охарактеризувати як економічну модель, в якій відбуваються процеси, що включають рух основних засобів (майна), грошових коштів (доходи), формування фондів накопичення (інвестиції, заощадження) та взаємодію із зовнішнім середовищем за рахунок потоків обміну. Відповідно, домогосподарство як господарський суб'єкт має здатність вибирати оптимальний варіант господарювання з урахуванням особливостей і умов його діяльності та внутрішніми інтересами й уподобаннями. Ця здатність має базуватися на чітко визначених концептуальних засадах управління своєю діяльністю, які сприятимуть формуванню раціональної економічної поведінці, що визначатиме результативність його господарської діяльності.

Концептуальні засади управління діяльністю домогосподарств включають визначення мети, завдань, принципів та функцій управління домогосподарствами. Визначення концептуальних засад управління діяльністю домогосподарств необхідно здійснювати з урахуванням макро- і мікроекономічних чинників зовнішнього і внутрішнього середовища. До зовнішнього середовища функціонування домогосподарств слід віднести умови, які не залежать або слабо залежать від дій та рішень домогосподарств. Внутрішнє середовище включає умови, які формуються самими домогосподарствами та на які вони можуть вплинути. До мікроекономічних чинників внутрішнього середовища відносять величину домогосподарства (рухоме та нерухоме майно, нематеріальні активи, грошові кошти), оборотність домашніх фондів, ступінь зносу та потенціал їх поповнення. На ці чинники має вплив політичний, економічний та соціальний стан держави. До мікроекономічних чинників внутрішнього середовища слід віднести рівень освіти, вік, кількість членів домогосподарства, рівень їх трудової активності та працездатності. На ці чинники мають вплив рівень заробітної плати у галузі, інфраструктурне забезпечення, рівень соціального обслуговування, наявність та можливість реалізації програм розвитку території, де знаходиться домогосподарство.

Урахування чинників зовнішнього і внутрішнього середовища дасть змогу домогосподарству визначити мету і завдання управління господарською діяльністю. Вибір мети – це дія, яка спрямована на визначення майбутнього стану домогосподарства (його членів) та результатів його діяльності з урахуванням чинників зовнішнього і внутрішнього середовища. Досягнення мети передбачає визначення завдань управління, які необхідно розглядати через взаємодію всіх його членів між собою, а також кожного з них із чинниками зовнішнього і внутрішнього середовища. До завдань управління домогосподарствами слід віднести: визначення впливу чинників зовнішнього і внутрішнього середовища на діяльність домогосподарства; оцінку та аналіз господарської діяльності домогосподарства та його стану; визначення резервів зростання доходів домогосподарства; обґрунтування та розроблення стратегічних і поточних планів діяльності; визначення реальних напрямів упровадження запланованих заходів.

Принципами управління домогосподарства є правила поведінки його членів та норми їх управлінської діяльності, відповідно до яких створюється, функціонує та розвивається система менеджменту домогосподарства. До принципів управління домогосподарствами слід віднести:

- цілеспрямованість – означає чітку постановку цілей перед кожним домогосподарством у цілому та його членами зокрема. Цілі мають бути реальними, досяжними і чітко визначеними;
- урахування потреб та інтересів – указує на необхідність задовольняти потреби та інтереси кожного члена домогосподарства, що забезпечить досягнення мети діяльності домогосподарств;

- динамічну рівновагу – означає безперервний розвиток домогосподарства та утримання певних критеріїв життя на кожному етапі його розвитку. Цей принцип базується на існуючих уявленнях про якість життя, життєвий успіх, а також мотивації та споживчих перевагах членів домогосподарства, соціально-економічній ситуації в макросередовищі;

- економічність – означає формування основ діяльності домогосподарства з урахуванням необхідності збалансованості його доходів та витрат;

- активізацію – означає необхідність постійного пошуку шляхів розвитку домогосподарства, зростання його доходів, визначення напрямів ефективного інвестування його заощаджень;

- взаємозалежність – означає необхідність урахування внутрішніх можливостей домогосподарства (мети, завдань діяльності, кількості членів домогосподарства, їх стану та віку, ресурсів) у взаємозв'язку з чинниками зовнішнього та внутрішнього середовища, що дасть можливість приймати раціональні управлінські рішення.

Урахування визначених принципів у їх взаємозв'язку у прийнятті управлінських рішень сприятиме ефективному функціонуванню домогосподарства як системи та організації.

Наступним елементом концептуальних засад управління домогосподарством є функції управління. До функцій управління домогосподарством слід віднести такі:

- планування – визначає напрями формування бюджету домогосподарства;

- організацію – забезпечує спільність та скоординованість дій членів домогосподарств у досягненні визначеної мети;

- мотивацію – спрямована на забезпечення виконання членами домогосподарства своїх обов'язків та створення умов матеріальної і моральної зацікавленості у цьому;

- аналіз – функція, що спрямована на вивчення стану та об'єктивну оцінку результатів діяльності домогосподарства;

- контроль – використовується як інструмент, що забезпечує членів домогосподарства інформацією про його стан, а також включає процес перевірки виконання прийнятих рішень та оцінки результатів.

Указані функції у процесі управління діяльністю домогосподарства повинні бути взаємопов'язаними та одночасно здійснюватися.

Тісний взаємозв'язок мети, завдань, принципів і функцій управління та їх реалізація у практичну діяльність домогосподарств сприятимуть прийняттю ефективних управлінських рішень щодо векторів їх розвитку у сучасних умовах.

Висновки із цього дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямку. Домогосподарство відіграє важливу роль у процесі функціонування макроекономічної системи. Домогосподарства, здійснюючи господарську діяльність, приймають безпосередню участь у русі ресурсів поряд із державою та підприємствами. Вони виступають джерелом ресурсів для виробників товарів і послуг, а також генерують попит, що значною мірою впливає на структуру суспільного виробництва, поповнюють частину державного бюджету через сплату податків, надають свої заощадження для інвестування, що вказує на них як на повноцінний економічний суб'єкт ринкової економіки. Відповідно, розвиток теоретичних засад менеджменту домогосподарства та їх практична реалізація необхідні для окреслення напрямів їхньої ефективної господарської діяльності. Процес становлення і зміцнення домогосподарств як економічних суб'єктів можливий тільки за умови поєднання державної підтримки на всіх рівнях (загальнонаціональному, регіональному, місцевому) та власної управлінської політики, яка базується на чітко визначеній меті, завданнях, принципах та функціях управління діяльністю домогосподарств.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Жеребин В.М., Романов А.Н. Экономика домашних хозяйств : монография. Москва : ИНФРА-М, 2017. 231 с.
2. Засанська С.В. Теоретичні основи ресурсного забезпечення сімейних домогосподарств. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В.І. Вернадського. Серія «Економіка і управління»*. 2019. Т. 30(69). № 5(2). С. 12–18.
3. Иванова Н.А. Развитие домохозяйств как института трансформационной экономики : автореф. дис. ... канд. экон. наук : 08.00.01. Оренбург, 2009. 22 с.
4. Корнейчук Б.В., Хайкин М.М. Концептуальные основы менеджмента домохозяйства. *Научно-технические ведомости СПбГПУ*. 2007. Т. 2. № 3. С. 124–129.
5. Федоренко В.Г. Політична економія. Київ : Алерта, 2008. 488 с.
6. Хайкин М.М. Проблемы управления хозяйственной деятельностью домохозяйства. *Управление*. 2017. № 1(15). С. 35–40.
7. Юрій С.І., Кізіма Т.О. Фінанси домогосподарств: теоретичні підходи до трактування сутності. *Фінанси України*. 2008. № 8. С. 3–10.
8. Про Всеукраїнський перепис населення : Закон України від 19.10.2000 № 2058-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2058-14> (дата звернення: 24.02.2021).
9. Демографічна та соціальна статистика. Доходи та умови життя. *Офіційний сайт Державної служби статистики України*. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 19.02.2021).
10. Господарський кодекс України від 16.01.2003 № 436-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text> (дата звернення: 26.02.2021).
2. Zasanska S.V. (2019) Teoretychni osnovy resursnoho zabezpechennia simeinykh domohospodarstv [Theoretical bases of resource provision of family households]. *Scientific notes of Tavriya National University named after V.I. Vernadsky. Series: Economics and Management*, vol. 30(69), no. 5(2), pp. 12–18.
3. Ivanova N.A. (2009) *Razvitie domohozhajstv kak instituta transformacionnoj ekonomiki* [Development of households as an institution of a transformational economy] (PhD Thesis), Orenburg: Orenburg State University.
4. Korneychuk B.V., Khaikin M.M. (2007) *Konceptualnye osnovy menedzhmenta domohozhajstva* [Conceptual foundations of household management]. *Scientific and technical sheets of St. Petersburg State Pedagogical University*, vol. 2, no. 3, pp. 124–129.
5. Fedorenko V.H. (2008) *Politychna ekonomiiia* [Political Economy]. Kyiv: Alerta. [in Ukrainian]
6. Hajkin M.M. (2017) *Problemy upravlenija hozhajstvennoj dejatel'nost'ju domohozhajstva* [Problems of managing the economic activity of the household]. *Management*, no. 1 (15), pp. 35–40.
7. Yurii S.I., Kizyma T.O. (2008) *Finansy domohospodarstv: teoretychni pidkhody do traktuvannia sutnosti* [Personal finance, theoretical approaches to the interpretation of the essence]. *Finansy Ukrainy*, no. 8, pp. 3–10.
8. Pro Vseukrainskyi perepys naselennia: Zakon Ukrainy vid 19.10.2000 r. №2058-III. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2058-14> (accessed 24 February 2021).
9. State Statistics Service of Ukraine (2020) Demographic and social statistics. Incomes and living conditions. Available at: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/menu/menu_u/virdg.htm (accessed 19 February 2021).
10. Hospodarskyi kodeks Ukrainy vid 16.01.2003 r. № 436-IV. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text> (accessed 26 February 2021).

REFERENCES:

1. Zherybyn V.M., Romanov A.N. (2017) *Ekonomyka domashnyh hozyajstv* [Household Economics]. Moscow: INFRA-M. (in Russian)